

Kitaplarla Küslüğümüz Sürüyor

Yunus Bekir YURDAKUL*

Bağlı iki soruyla karşı karşıyayım. İkincisinden başlayacağım:

Türkiye’de devletin, eğitim-kültür bakanlıkları eliyle çocuklara ulaştırdığı yapıtların niteliği çoktan beridir yetersiz, düşük, kötü. Öyle ki ülkemiz çocuk yazını yayıncılığının emeklediği dönemlerde insanımızın zar zor bulabildiği kitaplar bile bugünkülerin yanında yunmuş yıkanmış kalıyor. Hiç değilse “bağımsız” ve “içtenlikli” çabaların ürünüydü onlar.

Özellikle 1980 sonrasında, devletin çocuklardan beklediği, “okumamaları”, “kitaplardan uzak durmaları”, ille de okumakta ısrar ediyorlarsa “resmî”nin uygun bulduklarıyla yetinmeleridir.

Şu “uygun bulma”nın birçok “doruğu” var; onlardan biri de ölü yazarlardan seçilmiş “100 Temel Eser” denilen garabettir. “100 Temel Eser” diye seçilenlerden kimilerinin daha sonra “yasak” sayılması, hatta “toplattılması” bile buradaki yanlış anlamaya, kavramaya, anlatmaya yeter.

Bir başka “doruk” ders kitabı diye hazırlanan, hazırlatılan “gereçler”de yer alması uygun bulunan “yazınsal metinler”in niteliksizliğidir. Ders kitaplarından bir “şiir”, bir “öykü” okuyan çocuk, genç, kolaylıkla, çoğun ayırımına bile varmadan; “Şiir buysa, öykü buysa benden uzak olsun!” noktasına gelebilmektedir. Amaç da budur zaten. Milletvekillerinin seçimle belirlendiğini bile bilmeyen üniversiteli kuşakların yetişmesinin sorumluluğu nerede aranmalıdır?

Gelelim sorunun ilk bölümüne:

Türkiye’imizin çocuk yazını yayıncılığının emekleme çağını çoktan geride bıraktığını, uzunca bir süredir çocukluk dönemini yaşadığını düşünenlerdenim.

Çocuk nüfusumuz düşünülduğünde neredeyse 200’ü aşkın yayınevini satışa sunduğu yapıtların, kitapların sayısının (yıllık tirajın) yetersiz olduğunu söylemek hiç de zor değil. Sorumlu, yayınevleri midir? Yanıt yukarıda!

Genç nüfusuyla öne çıkan ülkeler arasındayız. Okul çağındaki çocuklarımızın sayısı hayli kabarık. Ve onlar nitelikli yapıtlardan, iyi kitaplardan oldukça uzak köşelerde kalmış durumdalar.

Örgün eğitimin geldiği nokta bugün neredeyse bütünüyle bilim ve akıl dışıdır. Köylerimizin çoğunda okul yok! “Taşmalı eğitim” denilen (okullardan) “kurtuluş” çaresiyle köyler okulsuz, öğretmensiz; çocuk seslerinden, çocuk bayramlarından uzak! Kızlarımızın “Ah hiç okumasalar!” türküleri eşliğinde (ve sanki gönüllüce) halaya katılmaları hayat fenerlerimizin ağır ağır sön (dürül) mesi anlamına geliyor.

* *Top Yayıncılık Editörü.*

Okullarımızın çoğunda, bırakın kütüphaneyi kitaplık bile yok; olanların da kapısını açan, kitapların yüzüne bakan yok.

Kültür Bakanlığına bağlı il ve ilçe kütüphanelerimizin sayısı, etkinliği, güncel yatırımlarla doluluğu, “müşteriler”iyle ilişkilerinin durumu hepimizin malumu... Evet, devlet yayınevlerinden kitap alıyor. Sonra!? Kütüphaneler kitapların korunduğu mekânlar değildir ki!

Oysa okumak; düşünmeyi, soru sormayı, değişmeyi ve değiştirmeyi söyler, sunar. Bir adım sonrası söz söyleme, itiraz etme, haklarını bilme ve direnmedir. Dahası kişinin estetik beğeni düzeyini yükseltir, yaşama kültürünü besler. Hoşgörülü, anlayışlı, sevecen ve saygılı, adil bir yaşam sürmeye; birey olmaya çağırır. Bunu kim ister, kimler istemez?

Okuma kültürü, günün kitapsız, okumalardan uzak yaşanmamasıyla başlayarak açıklanabilen bir özelliktir.

Biçimi, değerlendirilmesi, süreci neredeyse her gün değişen sınavlarla hayatları çalınan çocuklarımızın kitaplarla aralarına giren küslük hâlini düşününce “günümüz çocuk edebiyatı yayıncılığı”nın sorunları ve sıkıntılarının da çok daha iyi anlaşılacağını söyleyerek koyayım noktayı.



Resim: Serap Deliorman